

West-Friese Archeologische Rapporten 49

Plangebied Driestedenweg 50A, De Weere, gemeente Opmeer
Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veld-
onderzoek (verkennende fase)

C.M. Soonius

Plangebied Driestedenweg 50A, De Weere, gemeente Opmeer

Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek
(verkennende fase)

C.M. Soonius

HOORN 2013

Colofon

West-Friese Archeologische Rapporten 49

Titel:	Plangebied Driestedenweg 50A, De Weere, gemeente Opmeer. Een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennde fase).
Gemeente:	Opmeer
Opdrachtgever:	Dhr. W.P.M. Klaver
Uitvoerder:	Archeologie West-Friesland
Auteur:	C.M. Soonius
Redactie:	M.H. Bartels
Opmaak:	D.M. Duijn

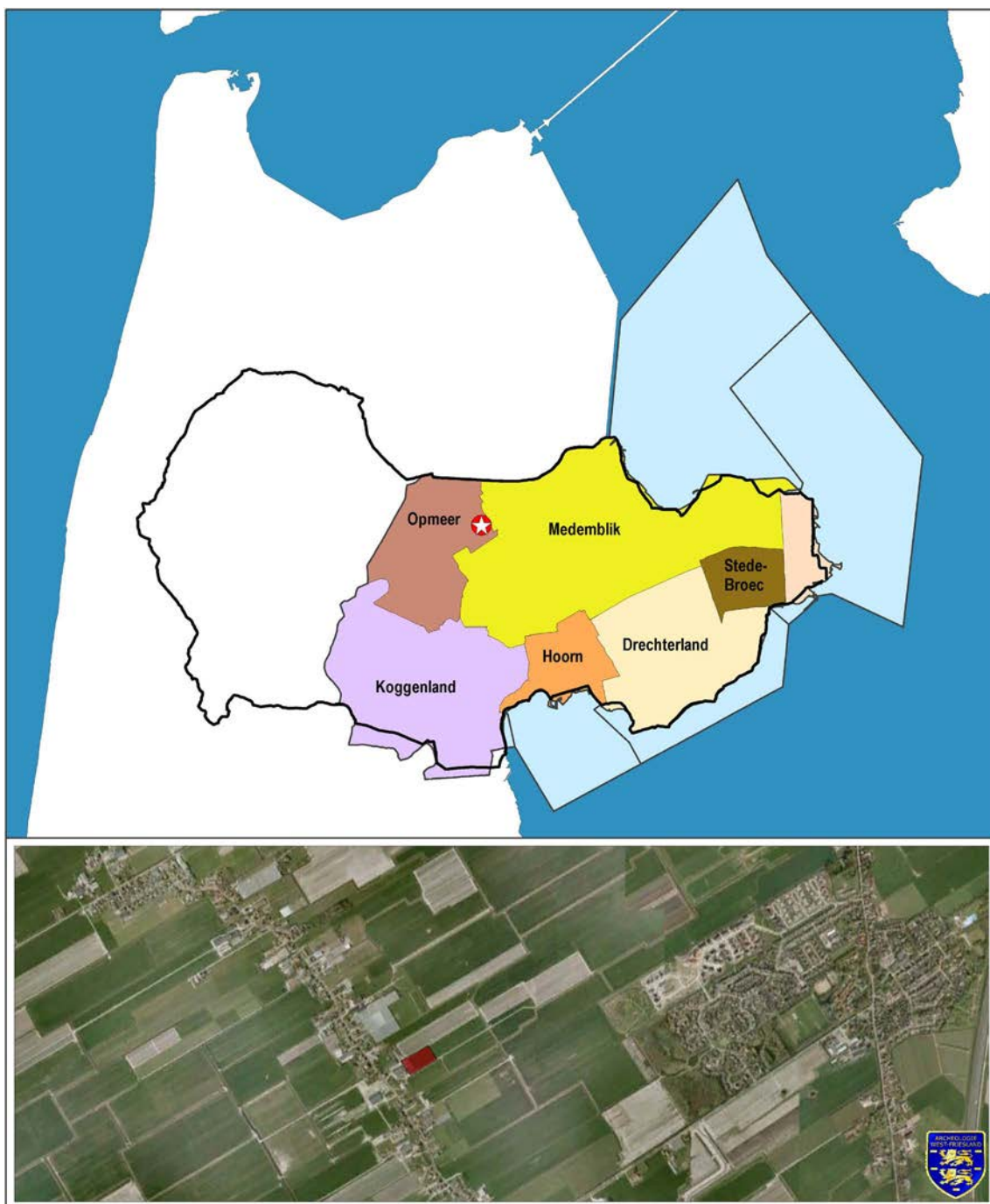
© Archeologie West-Friesland 2013

Niets van deze uitgave mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, film, fotokopie, digitaal of geautomatiseerd systeem zonder voorafgaande toestemming van de copyrighthouders en de auteurs.

De uitgever heeft de inhoud met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Ondanks deze zorgvuldigheid kunnen gegevens zijn veranderd of onjuist zijn weergegeven.

Inhoud

1. Inleiding	7
2. Administratieve gegevens	10
3. Bureauonderzoek	11
3.1 Methode	11
3.2 Resultaten	11
4. Veldonderzoek	19
4.1 Methode	19
4.2 Resultaten booronderzoek	19
5. Conclusie en aanbevelingen	21
5.1 Conclusie	21
5.2 Aanbevelingen	21
7. Literatuur	22
Bijlage 1: boorbeschrijvingen	23

Afb. 1 Ligging van het plangebied Driestedenweg 50a in de Weere (boven ligging in West-Friesland).

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In opdracht van dhr. W.P.M. Klaver heeft Archeologie West-Friesland een archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met voorgenomen aanleg van een rundveestall met mestkelders achter de boerderij en het erf aan de Driestedenweg 50a in de Weere, gemeente Opmeer. Het archeologisch onderzoek bestond uit een bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO) verkennende fase door middel van boringen. Dit onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische waarden.

1.2 Plangebied

Het plangebied bevindt zich achter Driestedenweg 50A in de Weere en staat kadastraal bekend onder gemeente Opmeer, sectie W nr. 721. Het perceel is momenteel in gebruik als grasland. De NAP-hoogte varieert van ca. 0,15 m -NAP in het zuidwesten tot 0,4 m -NAP in het noordoosten (bron: AHN).

1.3 Planomschrijving

In het plangebied is de bouw van een rundveestall met mestkelders met een omvang van ca. 3000 m² gepland. De exacte locatie en omvang van de rundveestall is nog niet bekend. Het plangebied waar het verkennend booronderzoek een uitspraak over doet heeft daarom een omvang van ca. 6000 m² (zie afb. 1 en 8).

1.4 Doel en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden om zo een gespecificeerde verwachting op te stellen.

Het doel van een verkennend booronderzoek is om:

- te bepalen welke archeologisch relevante geo(morfo)logische eenheden aanwezig zijn;
- snel inzicht te krijgen in (de intactheid van) de bodem in het plangebied;
- vast te stellen of sprake is van grootschalige bodemverstoringen (met name eventuele gevolgen van landgebruik in het verleden);
- vast te stellen of grotere nederzettingsterreinen aanwezig zijn.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en verkennend booronderzoek kan worden bepaald of en in welke vorm vervolgonderzoek noodzakelijk is.

1.5 Kwaliteit

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.2) en het Protocol Archeologisch Bureauonderzoek van de Gemeente Hoorn versie 2009 (BUR01/05). Voorafgaand aan het veldonderzoek is een Plan van Aanpak opgesteld.

Het veldonderzoek is uitgevoerd door drs. S. Gerritsen en drs. C.M. Soonius.

1.6 Beleidskader

Rijks en Europees beleidskader

Het rijkskader wordt gevormd door de Monumentenwet 1988 en de herziening uit 2007 hiervan. In grote lijnen wordt hier het 'Verdrag van Malta' onderschreven.

In het Verdrag van Malta, in 1992 gesloten te Valletta, wordt de bescherming van het archeologisch erfgoed geregeld. Uitgangspunt daarbij is dat waar mogelijk archeologische resten bewaard dienen te blijven. Bij de ontwikkeling van ruimtelijk beleid moet het archeologisch belang, of beter het cultuurhistorisch belang, van af het begin meewegen in de besluitvorming.

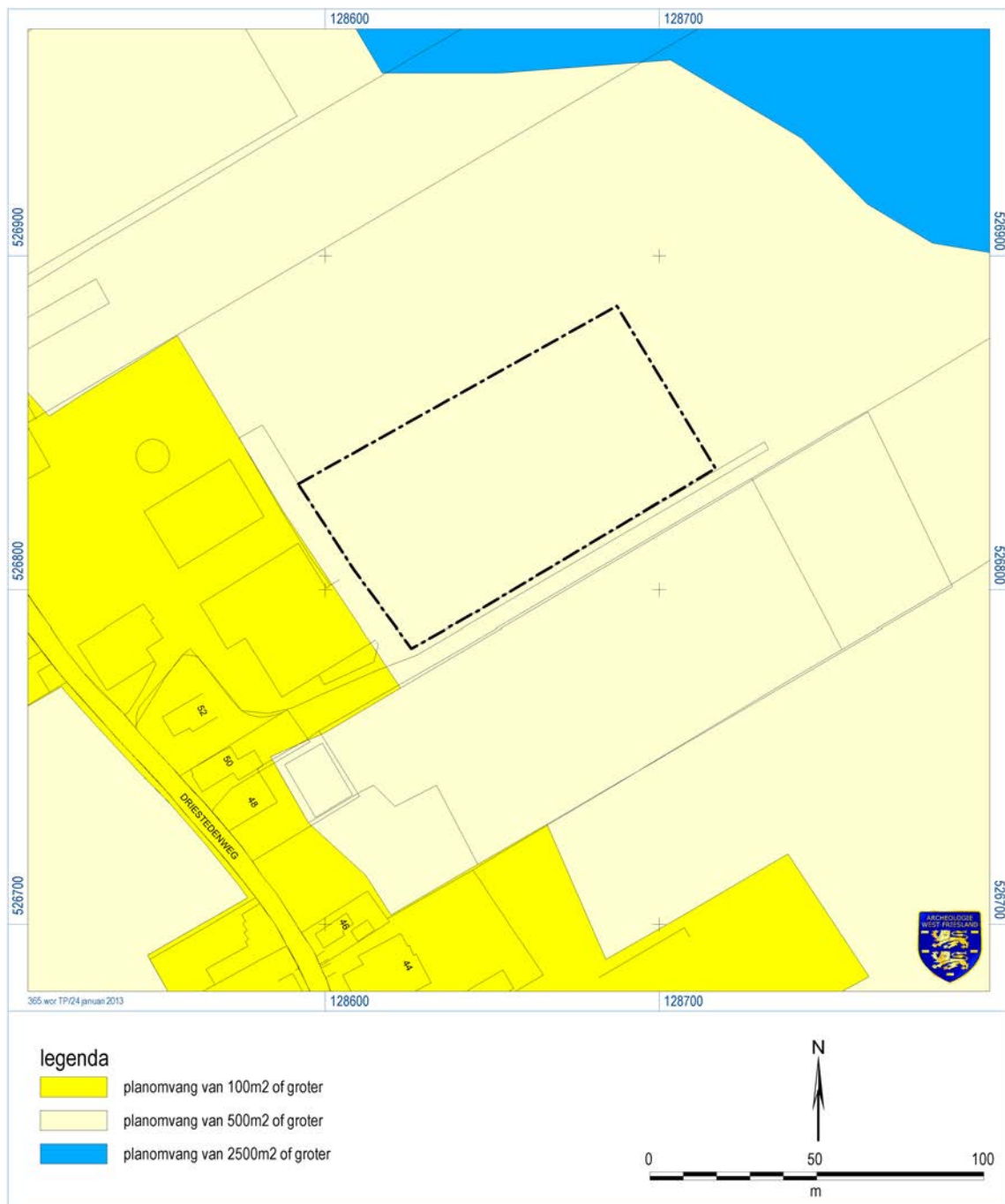
Provinciaal beleidskader

De Provincie Noord-Holland streeft naar behoud van het erfgoed *in situ* (in de bodem zelf). Om de archeologische waarden zoveel mogelijk veilig te stellen raden zij aan archeologievriendelijk te bouwen. Waar behoud in de bodem niet mogelijk is, dient een archeologisch onderzoek plaats te vinden. Om te voorkomen dat waardevolle informatie verloren gaat, dienen eventueel aanwezige archeologische resten zo vroeg mogelijk in het planproces te worden gelokaliseerd en gewaardeerd door middel van een archeologisch vooronderzoek. Bij de toetsing van bestemmingsplannen wordt nagegaan of bij de planvorming voldoende archeologisch vooronderzoek is verricht om tot een evenwichtige besluitvorming te komen. Terreinen van hoge en zeer hoge waarde dienen in bestemmingsplannen te worden aangegeven en beschermd te worden door middel van een aanlegvergunning.

Lokaal beleidskader

De gemeente Opmeer heeft een vastgesteld archeologiebeleid met een bijbehorende beleidsadvieskaart waarop vrijstellingen voor archeologisch onderzoek staan aangegeven. Dit beleid is in 2010 door de gemeenteraad van Opmeer vastgesteld in de erfgoedverordening. Het plangebied Driestedenweg 50a bevindt zich in een zone waar rekening gehouden dient te worden met archeologie voor plannen met een omvang die groter is dan 500 m² en ingrepen die dieper gaan dan 40 cm (afb. 2).

Op basis van de Quicksan is geconcludeerd dat een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek, bestaande uit een verkennend booronderzoek, noodzakelijk is om een afweging te kunnen maken.

Afb. 2 Ligging van het plangebied op de archeologische beleidskaart van Opmeer.

2. Administratieve gegevens

Onderzoeksgegevens

Project	Plangebied Driestedenweg 50a
Projectcode	365
OMnr.	55211
Type onderzoek	Bureauonderzoek en verkennend booronderzoek
Locatie/toponiem	Driestedenweg 50a
Plaats	De Weere
Gemeente	Opmeer
Kaartblad	14G
Centrale coördinaat	128.660/526.830
Kadastrale gegevens	Opmeer sectie W nr. 721
Oppervlakte	6000 m2
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens het bureauonderzoek wordt het plangebied inclusief een zone van 500 m rondom het plangebied onderzocht. Het verkennend booronderzoek zal beperkt blijven tot het plangebied
Datum rapportage	14-01-2013

Opdrachtgever

Opdrachtgever	Dhr. W.P.M. Klaver
Contactpersoon	Agrifirm Exlan dhr. A.S. Dijkstra
Adres	Postbus 1033
Postcode en plaats	7940 KA Meppel
Telefoonnummer	0522-268607

Opdrachtnemer

Opdrachtnemer	Archeologie West-Friesland
Auteur	drs. C.M. Soonius
Redactie	drs. M.H. Bartels
Contactpersoon	drs. C.M. Soonius
Adres	Nieuwe Steen 1
Postcode en plaats	1625 HV Hoorn
Telefoonnummer	0229-252589

Bevoegde Overheid

Gemeente Opmeer (dhr. M. Burger)

3. Bureauonderzoek

3.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd om een gespecificeerde archeologische verwachting op te stellen. Daartoe zijn reeds bekende archeologische, historische en aardkundige gegevens verzameld en is het grondgebruik in het plangebied in het heden en verleden geïnventariseerd.

De volgende bronnen zijn voor dit bureauonderzoek geraadpleegd:

- De archeologische beleidskaart van de gemeente Opmeer (vastgesteld in 2010);
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW);
- Archeologische Monumentenkaart (AMK);
- Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW);
- Bodemkaart schaal 1:10.000 De Gouw (Stiboka-rapport 1597: Mulder e.a., 1983);
- Paleogeografisch kaartmateriaal van o.a. De Mulder & Bosch (1982);
- kadastrale minuut 1826 gemeente Abbekerk & Lambertschaag, sectie C genaamd De Weere, eerste blad (www.watwaswaar.nl);
- Kaart van West-Friesland van Johannes Dou uit 1651-1654 (collectie WFA);
- Recent kaartmateriaal;
- Bouwtekeningen;
- Archis.

3.2 Resultaten

Geologie en Landschap (afb. 3)

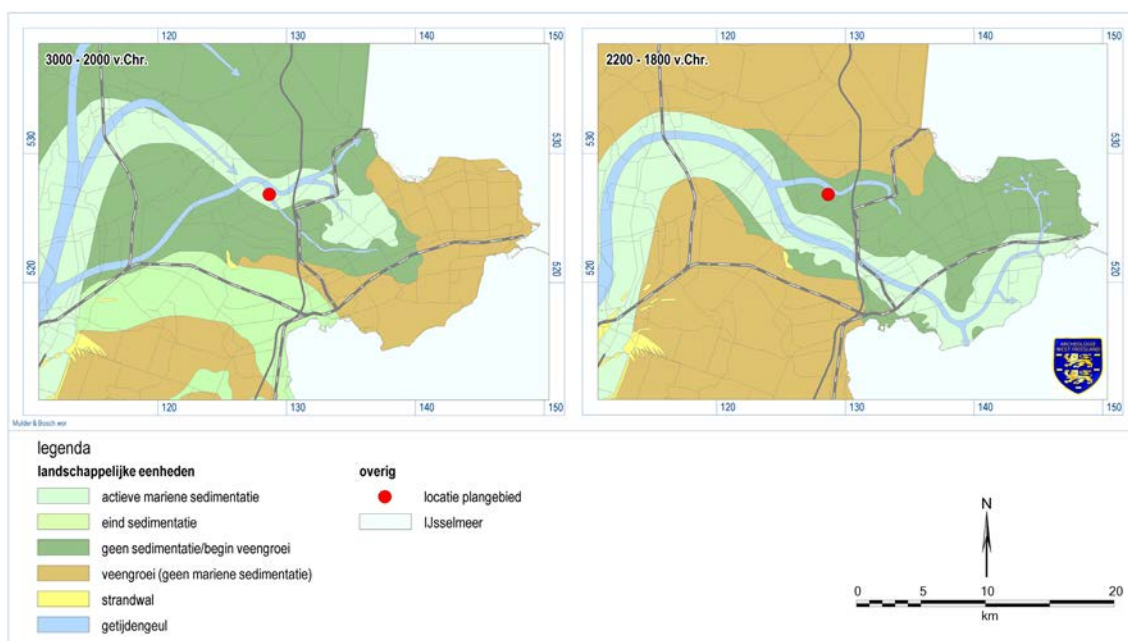
Aan het einde van de laatste ijstijd lag het plangebied in een schaars begroeid landschap, waar in de loop van die ijstijd zandafzettingen waren afgezet. Geologisch gezien behoren deze zanden tot de formatie van Formatie van Twente (Laagpakket van Wierden: dekzand). De top van deze pleistocene afzettingen bevinden zich tussen de 14 en 12 m –NAP. Na afloop van de ijstijd steeg de temperatuur en smolten de landijsmassa's waardoor de zeespiegel steeg. Hierdoor steeg ook de grondwaterspiegel en vormde zich Basisveen op het dekzand. Dit Basisveen werd uiteindelijk afgedekt door wad- en kwelderafzettingen.

Tot circa 3800 voor Chr. was West-Friesland vrij toegankelijk voor de zee. De toenmalige kust bestond voornamelijk uit zandige wadplaten waartussen een groot aantal west-oost georiënteerde geulen lag. Meer landinwaarts gingen de zandige platen over in lagunes waarin klei werd afgezet. Een groot deel van West-Friesland lag in dit lagunaire gebied (De Mulder & Bosch, 1982; Van Heeringen & Theunissen, 2001). De afzettingen die in deze periode zijn afgezet worden gerekend tot de oudste afzettingen van de Beemster Afzettingen (voorheen Calais II en III, tegenwoordig: Laagpakket van Wormer).

Rond 3800 voor Chr. ontstonden aan de kust van Noord-Holland op de zandige wadplaten strandwallen die de kust langzaam afsloten. De zee kon vanaf deze periode alleen nog via enkele zeegaten in het achterland doordringen. Via het zeegat van Bergen drongen getijdengeulen het West-Friesland in. Buiten de invloedsfeer van deze geulen vond geen sedimentatie plaats en vormde zich veen. Binnen de invloedsfeer van deze getijdengeulen vond afzetting van zand en klei plaats. Het grovere, zandigere materiaal sedimenterde in en direct naast de geul. Het zwaardere en kleiiger materiaal werd bij overstromingen verder van de geul afgezet.

Tussen 3800 en 1400 voor Chr. verlegden de getijdengeulen enkele malen hun loop, waardoor de ondergrond van West-Friesland een zeer ingewikkelde opbouw heeft. Deze opbouw, en de geologische geschiedenis, is in door De Mulder en Bosch ontrafeld en systematisch beschreven (De Mulder & Bosch, 1982).

Rond 2200 voor Chr. was in West-Friesland West nog slechts één grote west-oost georiënteerde geul aanwezig. In West-Friesland Midden splitste deze geul zich ter hoogte van Aartswoud in een noordelijke en een zuidelijke tak (De Mulder & Bosch, 1982; Van Heeringen & Theunissen, 2001). De noordelijke tak liep via Aartswoud in de richting van Abbekerk. De zuidelijke tak liep van Aartswoud via Hoogwoud, Opmeer en Wognum in de richting van West-Friesland Oost. De noordelijke tak verlandde vermoedelijk al rond 2100 jaar voor Chr., waardoor de zuidelijke tak de hoofdgeul werd. De afzettingen die in deze periode zijn afgezet, worden door De Mulder & Bosch gerekend tot het Hauwertcomplex laag C (voorheen: Afzettingen van Calais IVb, tegenwoordig: Laagpakket van Wormer).

Afb. 3 Plangebied (rode cirkel) geprojecteerd op de paleogeografische ontwikkeling van West-Friesland (naar De Mulder & Bosch, 1982).

Rond 1500 voor Chr. sloot het zeegat van Bergen en werden de geulsystemen in West-Friesland minder actief. Aanvankelijk werd nog een pakket klei afgezet, maar onder invloed van de verslechterde afwatering begon in grote delen van West-Friesland veen te groeien. De afzettingen uit deze periode worden door De Mulder en Bosch gerekend tot het Hauwertcomplex laag D (voorheen: Afzettingen van Duinkerke O, tegenwoordig: Laagpakket van Walcheren). Na het droogvallen van de geulen vond, als gevolg van differentiële inklinking van de verschillende afzettingen een omkering (inversie) van het reliëf plaats. De aanvankelijk laaggelegen kreekbeddingen en oevers zakten minder in dan de aanvankelijk hooggelegen kwelders. Hierdoor kwamen de voormalige krekken als ruggen in het landschap te liggen. Op basis van hoogtegegevens van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is deze reliëfinversie nog goed herkenbaar.

Het plangebied ligt op de noordelijke tak van de grote getijdengeul die gedurende het Neolithicum nog actief was. Bewoning uit deze periode is niet aannemelijk. Na verzanding van het zeegat concentreerde de bewoning in West-Friesland in de Midden- en Late Bronstijd (1.500 tot 800 v. Chr.) zich op de flanken van deze geulruggen, maar ook op opgeslibde kwelders (De Mulder & Bosch, 1982; IJzereef & van Regteren Altena, 1991; Vaars & Lohof, 2005; Roessingh & Lohof, 2011). Door toenemende vernatting werd West-Friesland rond 800 v. Chr. verlaten.

Tegen het einde van de Vroege Middeleeuwen en het begin van de Late Middeleeuwen werd een start gemaakt met de ontginning van het veen. De oudste veenontginningen zijn bekend uit de omgeving van Medemblik en Andijk en dateren uit circa 800 na Chr. De reden dat juist hier de eerste ontginningen plaatsvonden moet waarschijnlijk worden gezocht in de aanwezigheid van het voormalige Meer van Wervershoof dat tussen Andijk en Medemblik heeft gelegen. De randen van het veen waren door het meer op natuurlijke wijze goed ontwaterd, waardoor het veen relatief droog en bewoonbaar was. Bij deze oudste ontginningen is voor de noodzakelijke ontwatering van het veen waarschijnlijk nog geen systeem van parallel aan elkaar gelegen afwateringssloten gegraven.

De vroeg-middeleeuwse ontginningen bij Medemblik en Andijk hebben waarschijnlijk wel de basis gevormd voor de grootschalige ontginning van de veengebieden in oostelijk West-Friesland in de 10e-12e eeuw.

Deze recentere veenontginningen werden wel ontwaterd door middel van het systeem van parallel aan elkaar gegraven afwateringssloten, waardoor in elke ontginningseenheid een strokenverkaveling ontstond. Om een natuurlijke afwatering mogelijk te maken werden de sloten zo haaks mogelijk op de natuurlijke helling van het veen georiënteerd: vanaf een natuurlijke of gegraven waterloop die langs de laagst gelegen punten van de ontginning liep (de ontginningsbasis) in de richting van de waterscheidingen in het landschap. Aldus kwam in het onderzoeksgebied een patroon van vanaf de ontginningsbasis opstreckende ontginningen met een strokenverkaveling tot stand. Langs de (achter)zijden van de ontginningseenheden werden meestal kades of waterlopen aangelegd die toestroming van overtollig water uit de omgeving verhinderden. Tenzij ontginningseenheden 'voortijdig' werden afgesneden door 'concurrerende' opstreckende ontginningen, kwamen de uiteindelijke achtergrenzen meestal op de waterscheidingen te liggen.

AHN

Volgens het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; www.ahn.nl) ligt het maaiveld op ca. 0,3 m -NAP. Het plangebied ligt op de noordelijke tak van de grote getijdengeul die ter hoogte van Aartswoud zich afsplitst en richting Abbekerk loopt. Deze geul of getij-inversierug is duidelijk waarneembaar op het Actueel Hoogtebestand Nederland.

Bodem en geomorfologie

De bodem in het plangebied bestaat uit leek- en woudeerdgronden gevormd in zeer lichte zavel en een homogeen profielverloop (Mulder e.a., 1983: respectievelijk codes pMn05b). Op de geomorfologische kaart van Nederland is het gebied gekarteerd als een getij-inversierug (code 3K33; Stiboka/RGD, 1987). Dit komt goed overeen met de reconstructie

IKAW

Aangezien de IKAW is gehanteerd bij het vervaardigen van de huidige archeologische beleidskaart is de IKAW ook geraadpleegd.

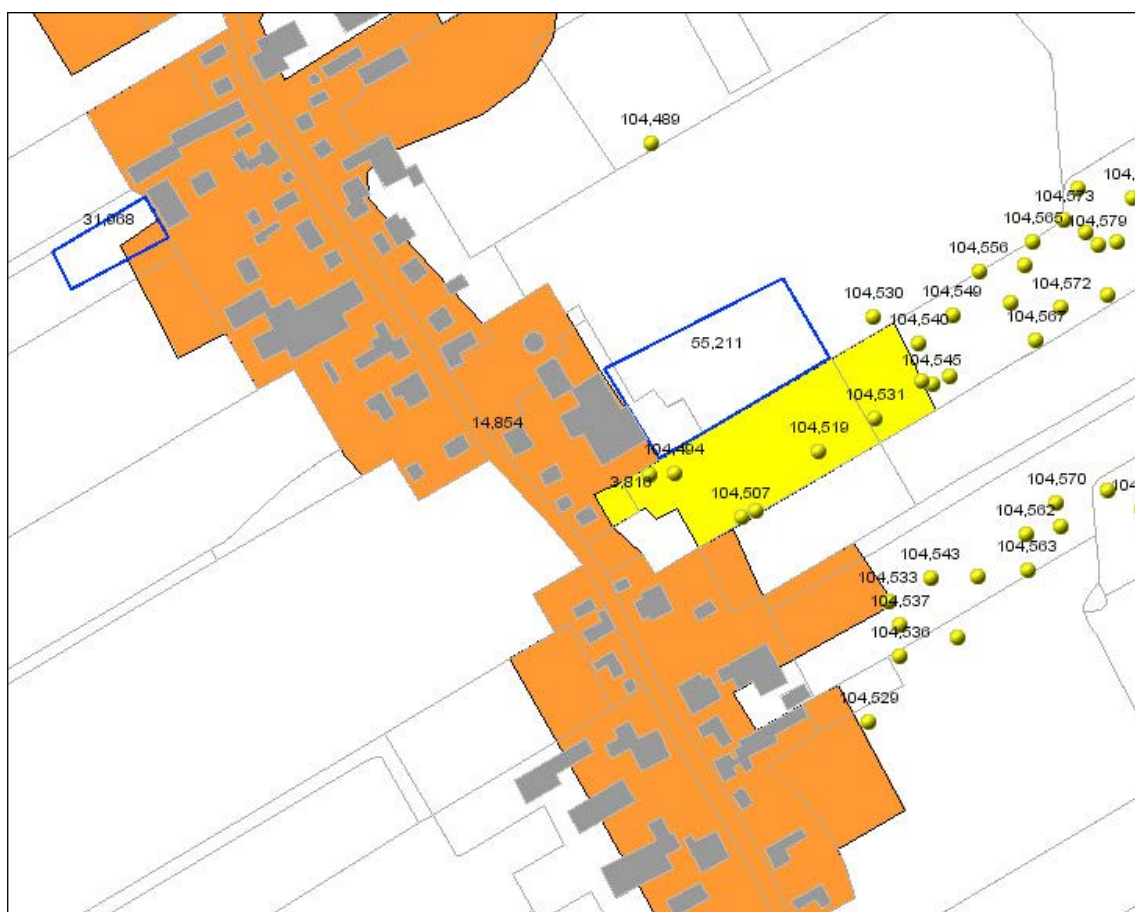
Op de IKAW is te zien dat het plangebied ligt in een zone met een hoge trefkans. Dit heeft ook te maken met de ligging van het onderzoeksgebied op de getij-inversierug. De hoge trefkans duidt hier dus op vindplaatsen uit de Bronstijd.

Bekende Archeologisch en historisch-geografische waarden

Het plangebied ligt ten noordoosten van de historische kern van De Weere (een terrein van hoge archeologische waarde: Code WFR345A en zeer hoge historisch-geografische waarde: Code WFR438G). De begrenzing van de historische kern is bepaald op grond van de historische kaart uit 1849-1859, schaal 1:25.000. De archeologische waarde van historische kernen bestaat uit de reeds aangetroffen of te verwachten aanwezigheid, boven of onder de grond,

van bouwhistorische resten en archeologische sporen en voorwerpen. Samen bevatten zij een veelheid aan historische informatie over ouderdom en ruimtelijke ontwikkeling van de kern. Archeologisch gezien is de geschiedenis van de dorpskernen echter nog nauwelijks geschreven. De te verwachten archeologische waarden die zich in de historische kernen bevinden zijn daarom van groot belang. Fundamenten van woonhuizen, boerderijen en bijzondere gebouwen kunnen meer informatie leveren over landbouw, handel, ambachtelijke werkzaamheden en materiële cultuur van de bewoners. De datering van de historische kernen is bepaald op Late Middeleeuwen (1050 tot 1500 na Chr.) en Nieuwe Tijd. De historische kern heeft een vrijstellingsgrens van 100m².

Het plangebied bevindt zich in een zogenaamde strokenverkaveling van zeer hoge historisch-geografische waarde (Code: WFR323G). Strokenverkavelingen met een regelmaat als deze zijn zeer kenmerkend voor delen van West-Friesland. De samenhang met de bewonings- en ontginningsas, en afwateringskanalen en de dijken is waardevol. Ook zijn nog een aantal binnendijken en achterkaden herkenbaar, waardoor de verschillende oorspronkelijke ontginningsblokken nog herkenbaar zijn. Dergelijke grote oppervlakten van opstreckende ontginningen komen in Noord-Holland niet veel voor. De strokenverkaveling dateert uit de Vroege Middeleeuwen. De Driestedenweg is een zogenaamde binnenwaterkerende kade die haaks op de verkaveling ligt (code WFR185G: van hoge historisch-geografische waarde).

Afb. 4 Ligging plangebied (Blauwe lijn: onderzoeksmeldingsnummer 55211) ten op de Archeologische Monumentenkaart. De gele stippen betreffen ARCHIS-waarnemingen. In oranje staat de Historische Kern van De Weere aangegeven, in geel het terrein van archeologische waarde. Het onderzoek van het ADC (nummer 31968) is ook zichtbaar.

Ten zuiden van het plangebied bevindt zich een terrein van archeologische waarde (Monumentnr. 1841; CMA-code 14G-A21; CHW-code WFR084A). Het betreft een mogelijk een nederzettingsterrein uit de Late Bronstijd op de getij-inversierug. Op de archeologische beleidskaart van Opmeer is voor dit terrein een vrijstellingsgrens opgenomen van 500 m2 en is niet nader te onderscheiden van zijn omgeving (zie afb. 2).

In ARCHIS staat 1 vindplaats geregistreerd op het perceel en liggen veel vindplaatsen ten zuiden van het plangebied (afb. 4). Het betreft in alle gevallen aardewerk gevonden tijdens het archeologisch onderzoek (oppervlaktekartering) in het kader van de ruilverkaveling De Gouw (Manning & Van der Gaauw, 1987). Naast een fragment van een dissel van vuursteen daterend uit de Late Bronstijd betreffen de meeste waarnemingen aardewerk uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Dergelijke oppervlaktevindplaatsen wijzen niet per definitie op bewoning in de Middeleeuwen. Bewoning vond plaats langs het bewoningslint van de Driestedenweg.

Op basis van de ligging van het plangebied t.o.v. het bewoningslint van de Driestedenweg geldt een lage archeologische verwachting voor huisplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

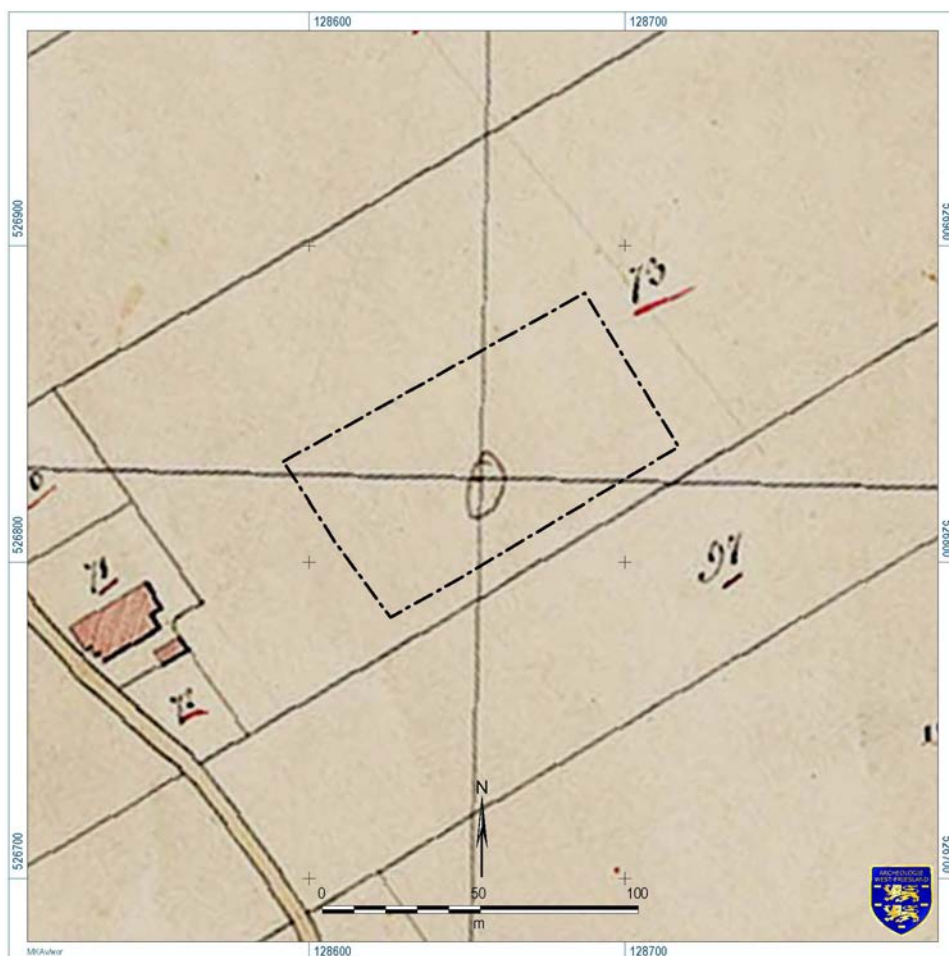

Afb. 5 Ligging plangebied op de kaart van Joh. Dou (1651-1654).

Archeologisch onderzoek in directe omgeving

In 2008 heeft ADC Archeoprojecten een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Driestedenweg 89 in De Weere (OM-nummer 31968: Van Lil, 2011). Aanleiding voor dit onderzoek was de bouw van een kas. Het bureauonderzoek had uitgewezen dat in het plangebied archeologische waarden uit de prehistorie verwacht

kunnen worden. Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische waarden aan het licht gekomen. Het bodemprofiel was in zijn geheel kalkrijk en bestond uit sterk tot uiterst siltig zand. De afzettingen zijn geïnterpreteerd als beddingafzettingen van de grote getijdengeul. De kalkrijkheid van het gehele bodemprofiel duidt mogelijk op egalisatie.

Afb. 6 Ligging plangebied op de kadastrale minuut uit 1826.

Historische situatie en mogelijke verstoringen

Het plangebied bevindt zich buiten de historische kern van De Weere. Het ontginningslint van De Weere is ontstaan vanaf de 13de eeuw. De kronkelige vorm van het lint wijst op het volgen van de hoger liggende zand- en zavelgronden.

De ontginningen van het gebied van Hoogwoud en Opmeer zijn vermoedelijk begonnen bij de Hornsloot ten westen van Twisk en daarvandaan steeds naar het westen verlengd. De waterscheiding lag bij de Langereis, waar later de huidige watergang is gegraven als afwatering van het gebied ten zuiden van het grondgebied van de gemeente Opmeer.

In 12e-13e eeuw was het gebied verkaveld in een rechte strokenverkaveling. Op de kaart van Dou (1651-1654) is geen bewoning zichtbaar in het plangebied: de bewoning bevindt zich langs de Driestedenweg (afb. 5). Op de kadastrale minuut van 1826 is eveneens geen bewoning aanwezig in het plangebied (afb.6).

In het kader van de ruilverkaveling De Gouw is een overzicht gemaakt van de geëgaliseerde percelen (Mulder e.a., 1983). Volgens dit overzicht zijn vooral de flanken van de getij-inversieruggen geëgaliseerd. Deze flanken hebben, door de aanwezigheid van kleinere kreeksystemen en de latere inversie, het meeste reliëf en worden gekenmerkt door grote

verschillen in bodemopbouw op korte afstand.

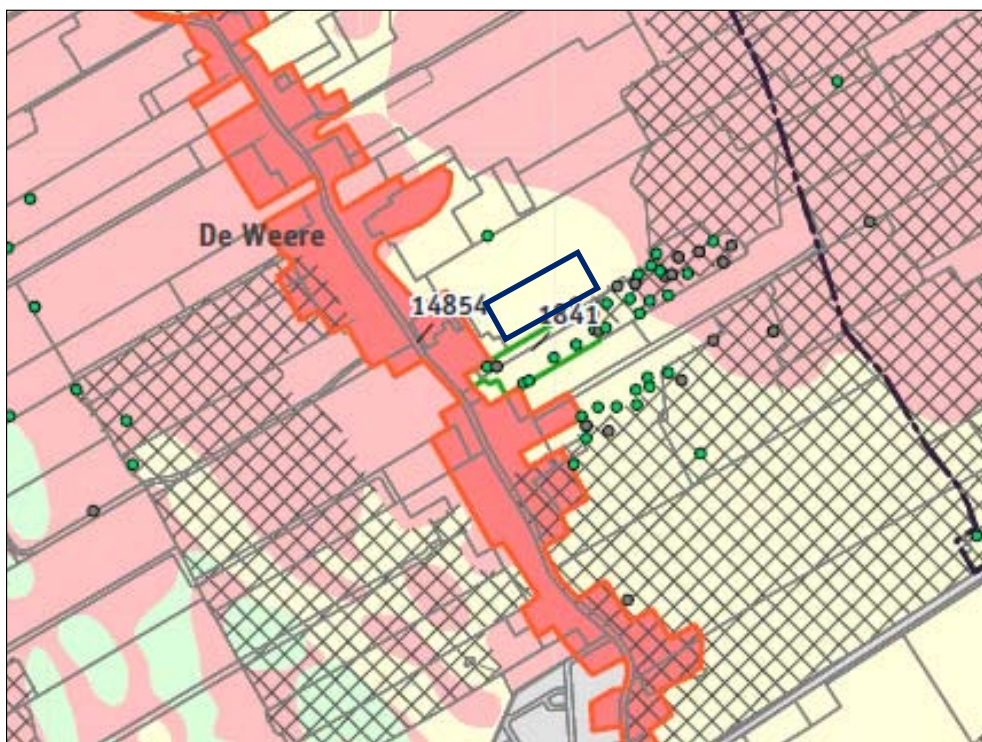
De percelen met dergelijke sterke verschillen in reliëf en bodemopbouw worden vaak aangeduid met de term 'hollebollige' percelen (Mulder e.a., 1983). Teneinde deze percelen geschikt te maken voor landbouw, zijn ze tot 60 á 70 cm –Mv geploegd. Vervolgens is het gebied geëgaliseerd door de laagten dicht te schuiven.

Slechts in een beperkt aantal gevallen zijn de percelen geëgaliseerd zonder deze eerst tot 60 á 70 cm -Mv te ploegen (Mulder e.a., 1983).

Tijdens het archeologisch onderzoek ten behoeve van de ruilverkaveling De Gouw is veel informatie verkregen over bodemverstoringen (Manning & Van der Gaauw, 1987).

Dienst Landelijk Gebied beschikt niet over een overzicht van uitgevoerde egalisaties of grondverbeteringen sinds de uitvoer van (delen van) de ruilverkaveling De Gouw. Grondeigenaren of gebruikers kregen subsidie voor het uitvoeren van deze werkzaamheden, maar er heeft geen controle of registratie plaatsgevonden.

Het is dus niet mogelijk om een overzicht te geven van uitgevoerde egalisaties sinds 1983.

Afb. 7 Uitsnede uit de gestapelde verwachtingskaart van West-Friesland Midden. Het plangebied (blauwe rechthoek) valt in de lichtgele zone (= middelhoge verwachting).

Gespecificeerde archeologische verwachting

In 2005 is voor West-Friesland Midden een archeologische verwachtingskaart vervaardigd (Molenaar & De Boer, 2005). Deze kaart is niet gebruikt in de archeologische beleidskaart van de gemeente.

Op basis van de gestapelde verwachtingskaart van West-Friesland Midden bevindt het plangebied zich in een zone met een middelhoge archeologische verwachting (afb. 7). Deze verwachting is als volgt nader gespecificeerd:

- Voor vindplaatsen uit het Neolithicum geldt een lage archeologische verwachting op basis van de geul die zich in de ondergrond van het plangebied bevindt. Deze geul was in het Neolithicum nog actief en daardoor niet geschikt voor bewoning;
- Voor vindplaatsen uit de Bronstijd geldt een middelhoge archeologische verwachting. De geul

is in de Bronstijd niet meer actief en geschikt voor bewoning in deze periode:

- Voor vindplaatsen uit de IJzertijd t/m Vroege Middeleeuwen geldt een lage archeologische verwachting. Door veengroei was het plangebied geruime tijd ongeschikt voor bewoning;
- Voor vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd geldt voor het plangebied een lage archeologische verwachting. De historische kern van de Weere ligt langs de Driestedenweg. Sporen van landgebruik kunnen worden aangetroffen.

Indien blijkt dat het perceel is geëgaliseerd dient de archeologische verwachting naar beneden te worden bijgesteld.

4. Veldonderzoek

4.1 Methode

Het Inventariserend Veldonderzoek bestond uit een verkennend booronderzoek.

Het doel van een verkennend booronderzoek was om:

- te bepalen welke archeologisch relevante geo(morfo)logische eenheden aanwezig zijn;
- snel inzicht te krijgen in (de intactheid van) de bodem in het plangebied;
- vast te stellen of sprake is van grootschalige bodemverstoringen (met name eventuele gevolgen van ruilverkavelingswerkzaamheden);
- vast te stellen of grotere nederzettingsterreinen aanwezig zijn.

Op basis van het verkennend booronderzoek kunnen zones worden aangewezen waar de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen wel of niet kansrijk wordt geacht.

Tijdens het veldonderzoek zijn 5 boringen verricht, verspreid over het gebied (afb. 8). Er is geboord tot maximaal 2 m -Mv. In bijlage 1 zijn de boringen beschreven. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 beschreven (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Van alle boringen is de hoogte bepaald op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (www.ahn.nl). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

4.2 Resultaten booronderzoek

Huidige Situatie

Het plangebied is circa 6.000 m² groot en in gebruik als grasland. Er zijn geen opvallende hoogteverschillen waargenomen. Tijdens het veldwerk was de globale contour van de nieuwe stal met piketten uitgezet. Dhr. Klaver gaf aan dat de stal mogelijk een andere omtrek heeft. Hier is in het veldonderzoek rekening mee gehouden, door het plangebied groter te maken dan de feitelijke nieuwbouw van de stal.

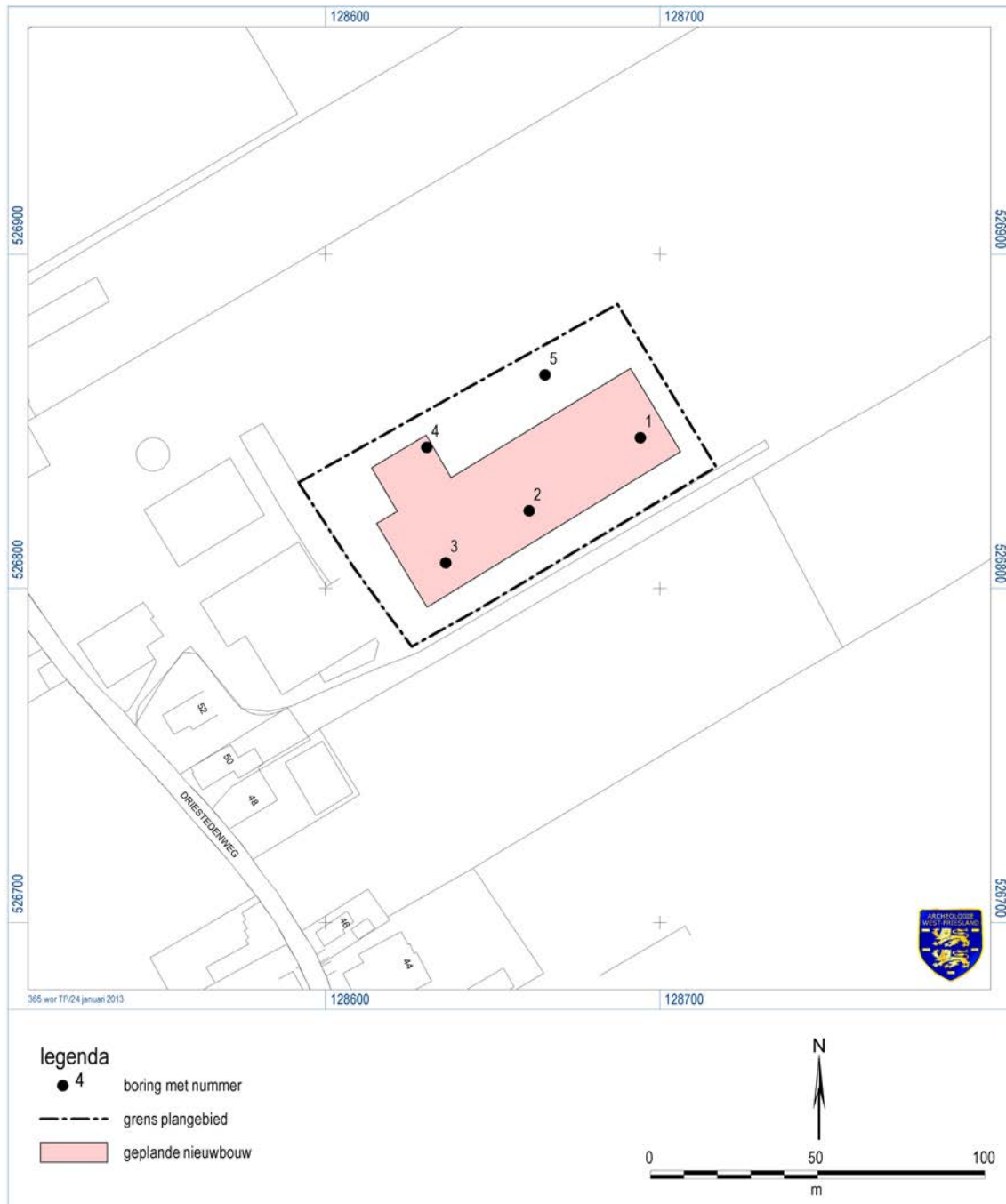
Geologie en bodem

De opbouw van de bodem van het onderzoeksgebied is over het algemeen gelijk. De bouwvoor heeft een dikte van variërend van 25 tot 40 cm en bestaat uit donkerbruingrijze uiterst siltige klei. Hieronder bevindt zich in veel gevallen een bruingrijze kalkrijke menglaag met een dikte variërend van 5 tot 40 cm, waar de bouwvoor is gemengd met de natuurlijke ondergrond. Het totale verstoorde pakket (bouwvoor en menglaag) is, afhankelijk van de locatie, 45 tot 80 cm dik.

De natuurlijke afzettingen onder de verstoorde lagen bestaan (in boring 1 t/m 3 en 5) uit kalkrijk sterk siltig zeer fijn zand, dat geïnterpreteerd kan worden als getijdengeulafzettingen. In boring 4 is kalkrijk uiterst siltige klei aanwezig onder de verstoorde lagen. De afzettingen direct onder de verstoorde bovengrond zijn in principe geschikt voor bewoning in de Bronstijd. Het feit dat er nergens een ontkalkt, gehomogeniseerd pakket onder de bouwvoor meer aanwezig is en de aanwezigheid van een menglaag wijst op egalisatie in het verleden. Dit betekent dat eventuele sporen uit de Bronstijd verstoord zijn. Een andere mogelijkheid voor het ontbreken van een ontkalkt traject in de getijdengeulafzettingen kan zijn dat de afzettingen in de Bronstijd niet geschikt waren voor bewoning. In dat geval heeft er in het verleden geen bodemvorming plaatsgevonden.

Archeologie

De enige archeologische indicatoren zijn in de bouwvoor waargenomen in boring 1 in de vorm van een enkel puinfragment. Er is geen vondstmateriaal aan het oppervlak waargenomen. Het voorkomen van puinspikkels in de bouwvoor in de buurt van historische bewoningslinten wijst niet persé op bewoning ter plaatse.

Afb. 8 Boorpuntenkaart.

5. Conclusie en aanbevelingen

5.1 Conclusie

Bij aanvang van het veldonderzoek gold voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting voor vindplaatsen (archeologische resten) uit de Bronstijd. De aanwezigheid van archeologische resten uit het Laat Neolithicum werd op basis van de datering van de actieve periode van het geulsysteem minder waarschijnlijk geacht (lage archeologische verwachting). De slechte afwatering en de vorming van veen vanaf de IJzertijd maakten het plangebied niet aantrekkelijk voor bewoning. De kans op nederzettingsresten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd is laag, vanwege de ligging van het plangebied buiten de historische kern van De Weere.

De opbouw van de bodem is over het gehele plangebied vergelijkbaar. De bouwvoor heeft een dikte van 25-40 cm en hieronder bevindt zich een kalkrijke menglaag met een dikte variërend van 5 tot 40 cm, waar de bouwvoor is gemengd met de natuurlijke ondergrond. De natuurlijke ondergrond is in alle gevallen kalkrijk.

Het feit dat er nergens een ontkalkt, gehomogeniseerd pakket onder de bouwvoor meer aanwezig is, wijst op egalisatie in het verleden. Dit betekent dat eventuele sporen uit de Bronstijd verstoord zijn. Een andere mogelijkheid voor het ontbreken van een ontkalkt traject in de top van de afzettingen van Wormer kan zijn dat de afzettingen in de Bronstijd niet geschikt waren voor bewoning. In dat geval heeft er in het verleden geen bodemvorming plaatsgevonden. De middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de Bronstijd dient dan ook naar beneden te worden bijgesteld.

Op basis van de onderzoeksresultaten en de voorgenomen bodemingrepen in het plangebied kan worden geconcludeerd dat er in het plangebied geen archeologische waardevolle vindplaatsen aanwezig zijn.

5.2 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten van het bureau- en verkennend booronderzoek wordt in het plangebied in het kader van de voorgenomen bodemingrepen geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen.

Archeologie West-Friesland adviseert de gemeente Opmeer het plangebied vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

Indien men tijdens de uitvoer van de grondwerkzaamheden onverwachte vondsten doet, dienen deze (conform Monumentenwet 1988) onverwijld te worden gemeld bij Archeologie West-Friesland (0229-252589 of 06-25272867). Een archeoloog van Archeologie West-Friesland kan dan de noodzakelijke waarnemingen doen. Een dergelijke toevalsvondst zal geen consequenties hebben voor tijd of geld in het project en zal de werkzaamheden niet onnodig belemmeren.

6. Literatuur

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier/Westfries Archief. Noorderkwartier perfect gemeten. Kaarten van Noorderkwartier en West-Friesland in de 17e eeuw (cd-rom).

Lil, R. van, 2011. *De Weere - Driestedenweg 89 (gemeente Opmeer). Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*. ADC-rapport 1734. ADC-Archeoprojecten, Amersfoort.

Molenaar, S. & G.H. de Boer, 2005. *West-Friesland Midden, provincie Noord-Holland: een archeologische verwachtingskaart*. RAAP-rapport 1152. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Mulder, E.F.J. de & J.H.A. Bosch, 1982. *Holocene stratigraphy, radio-carbon datings and palaeogeography of central and northern North-Holland (The Netherlands)*. Mededelingen Rijks Geologische Dienst 36(3): 111-160.

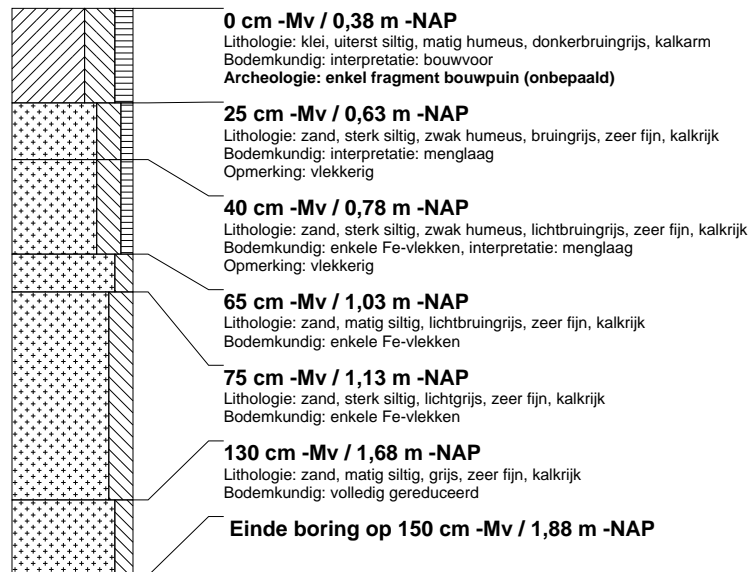
Mulder, J.R., J. van Berkum & F.G.M. van Pruissen, 1983. *Ruilverkaveling De Gouw: bodemgesteldheid en bodemgeschiedenis*. Stiboka-rapport 1597. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Vaars, J. & E. Lohof, 2005. *Een nederzetting uit de Bronstijd te Hoogwoud, gemeente Opmeer*. ADC-rapport 401. ADC Archeoprojecten, Amersfoort.

Bijlage 1 Boorbeschrijvingen

boring: 365-1

datum: 22-1-2013, X: 128.694, Y: 526.845, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 14G, hoogte: -0,38, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, provincie: Noord-Holland, gemeente: Opmeer, opdrachtgever: Dhr. Klaver, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

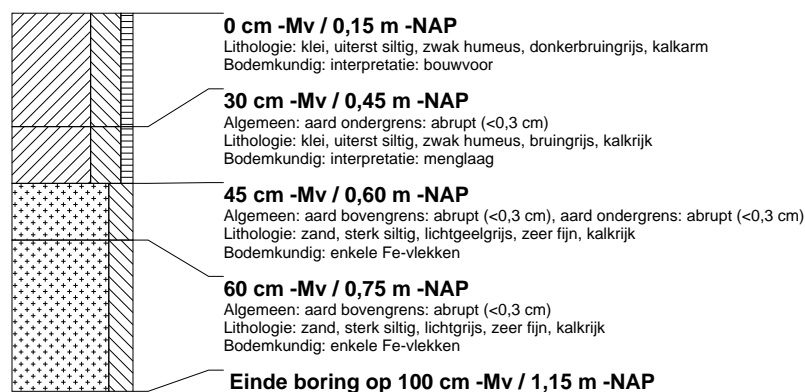
boring: 365-2

datum: 22-1-2013, X: 128.661, Y: 526.823, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 14G, hoogte: -0,26, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, provincie: Noord-Holland, gemeente: Opmeer, opdrachtgever: Dhr. Klaver, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

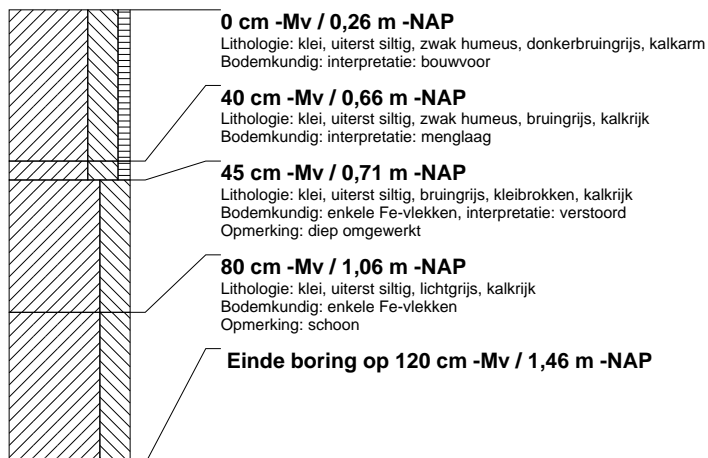
boring: 365-3

datum: 22-1-2013, X: 128.636, Y: 526.808, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 14G, hoogte: -0,15, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, provincie: Noord-Holland, gemeente: Opmeer, opdrachtgever: Dhr. Klaver, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

boring: 365-4

datum: 22-1-2013, X: 128.630, Y: 526.842, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 14G, hoogte: -0,26, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, provincie: Noord-Holland, gemeente: Opmeer, opdrachtgever: Dhr. Klaver, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

boring: 365-5

datum: 22-1-2013, X: 128.666, Y: 526.864, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 14G, hoogte: -0,31, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, provincie: Noord-Holland, gemeente: Opmeer, opdrachtgever: Dhr. Klaver, uitvoerder: Archeologie West-Friesland

